

REKOMENDACJE DO OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ ZA ROK 2017

Nowelizacja w 2011 r. ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 poz. 163) wprowadziła art. 16a obowiązek przygotowania corocznie przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej, która będzie przedstawiana odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa.

Art. 16a ust. 4 przywołanej wyżej ustawy stanowi, że organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawi co roku do 30 kwietnia Radzie Gminy ocenę zasobów pomocy społecznej. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej zastąpiła od 2012 r. dotychczas przygotowywany przez JST bilans potrzeb pomocy społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej dokonana jest w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zasoby obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący.

Formularz OZPS składa się przede wszystkim z części tabelarycznych obejmujących dane od 2015 roku wraz z prognozą do roku 2019, sekcji opisowych, a także sekcji wskaźników pozwalających na sformułowanie rekomendacji w części dotyczącej pomocy społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej odzwierciedla działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lwówku oraz jednostek współpracujących w realizacji zadań z zakresu polityki społecznej. Zaprezentowane dane wykraczają znacznie poza obszar pomocy społecznej, lecz ocena niektórych problemów związanych ze zjawiskiem wykluczenia społecznego nie będzie właściwa bez oceny lokalnej sytuacji na rynku pracy, dostępnego zasobu lokali mieszkalnych, socjalnych, czy też lokalnych możliwości dostępu do różnych placówek i form aktywizacyjnych.

Dane liczbowe ukazują, że zarówno skala potrzeb społecznych jak i skala możliwości ich zaspokajania utrzymuje się w zasadzie na zbliżonym poziomie.

Rok 2018 i lata następne będą dla Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lwówku kontynuacją realizowanych zadań i prowadzonych działań oraz podejmowaniem nowych inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, które są niezbędne, by instytucja pomocy społecznej była skuteczna, efektywna i nowoczesna.

Przedstawiona Ocena Zasobów Pomocy Społecznej odzwierciedla zakres poszczególnych działań i form wsparcia. Rzeczywiste potrzeby i efekty będą podlegały określonym ewaluacjom i weryfikacjom. Niewątpliwym wpływem na to mieć będą także problemy i działania podejmowane w zakresie polityki rynku pracy, ochrony zdrowia, polityki mieszkaniowej i oświatowej a także sytuacja demograficzna.

Na stopień rozwiązywania istniejących potrzeb i problemów społecznych mają istotny wpływ zamierzenia i działania realizowane przez inne podmioty polityki społecznej, usytuowane zarówno na szczeblu lokalnym i wyższym. Dobre efekty w sferze działalności pomocy społecznej są w dużej mierze współzależne od wyników podejmowanych działań we wszystkich obszarach polityki społecznej.

Analiza danych:

1) Sytuacja demograficzna i społeczna.

- Zauważalny jest nieznaczny spadek liczby mieszkańców Gminy. Liczby wskazywane są automatycznie z danych GUS.
- **Liczba bezrobotnych w ostatnich latach ma tendencję wyraźnie spadkową** od 326 w 2013r. do 254 w 2014 r. 201 w 2015 r. i 172 w roku 2016 (Dla porównania w 2011 r. było 340 osób bezrobotnych). **W roku 2017 roku było 117 osób bezrobotnych.**
- Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy ma tendencje spadkowe od 93 w 2012 r., 81 w 2013 r. 72 mieszkań w 2015 r. do 69 w 2016 r. i 2017r.
- Z kolei z danych statystycznych wynika, że **liczba wniosków złożonych na mieszkanie** komunalne z zasobów gminy **ulega zmniejszeniu** z 21 w 2014 r. do 15 w 2015 r. i 10 w 2016 r. oraz 2017r.
- Z analizy danych wynika, że liczba miejsc w żłobku w Gminie jest w pełni zaspokojona. **Natomiast brak wolnych miejsc dla 24 dzieci w placówkach przedszkolnych.**

2) Dane o korzystających z pomocy społecznej:

- Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia w ostatnich latach miała nieznaczną tendencję spadkową. W 2013 roku (759), od 2013 roku **wskaźnik się zmniejszył** i wynosił- 720, w 2015 r. – 709, a w 2016 r. 717. W 2017r. wynosi 730 osób.
- **Wzrosła liczba osób** korzystających z dodatków mieszkaniowych z 54 do 60 gospodarstw domowych.
- Dominującą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, wskaźnik ten ma wyraźną tendencję **spadkową**, od 130 w 2013r. i 126 w 2014 r. do 88 w 2015 r. i 67 w 2017 roku.
Drugą w kolejności przyczyną jest **ubóstwo utrzymujące się na podobnym poziomie** - 125 w 2014 r. i 123 w 2015 r. natomiast w 2017 r. było to 120 rodzin.
Kolejną przyczyną jest **niepełnosprawność** wśród klientów, z ilości 77 w 2013 r. do 91 w 2014 r. i 88 w 2015 r. W 2017r. dotyczyła członków 82 rodzin.
Ponadto znaczna ilość środowisk z **długotrwałą lub ciężką chorobą**, zdiagnozowana w 2013 r. w 77 rodzinach, w 2014 r. aż w 91, a w 2015 r. w 88 rodzinach, w 2016r. aż w 105, a w 2017 roku w 92 rodzinach.
- **Liczba** osób objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu wynosiła 17 w 2012 r. natomiast 20 w 2014 r. i 21 w 2015 r. Od 2016r. utrzymuje się na podobnym poziomie.
- Liczba osób otrzymujących **zasiłek stały na przestrzeni ostatnich lat ciągle wzrasta**, w analizowanym okresie od 35 osób do 43.
- **Liczba** rodzin, którym jest wypłacany zasiłek okresowy maleje. Zauważalny wzrost w 2013 r. z 68 na 115 uległ obniżeniu i w 2014 r. oraz 2015 r. wynosił 75 rodzin. W 2017 r. 31 osób korzystało z zasiłku okresowego.
- Z analizy zrealizowanych zasiłków celowych wynika, iż **maleje liczba** wypłaconych świadczeń od 202 w 2013 r. do 176 w 2014 r. i 149 w 2015 r. W 2017r. to już 125 osób.
- Analiza przyznanego świadczenia w formie posiłku **wskazuje na znaczny spadek**, od 158 osób w 2013 r. do 154 w 2014r. i 115 w 2015 r. W 2017 r. to już tylko 86 osób.
- Ilość osób otrzymujących wsparcie w formie usług opiekuńczych wynosiła w 2012 roku 14 osób, natomiast w roku 2013-2014 już 16. Ilość osób chorych wzrosła w 2015 r. do 18. W roku oceny z pomocy w **formie usług korzystało 25 osób.**

- Analiza odpłatności Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej wskazuje, że ilość osób kierowanych wzrasta, początkowo z 2, później 4 czy 6, do aktualnie przebywających w DPS 7 osób.
- **Wzrost zapotrzebowania** na usługi opiekuńcze, a szczególnie pomoc w umieszczeniu w placówce specjalistycznej takiej jak ZOL, ZOP, hospicja świadczy o procesie starzenia się społeczeństwa oraz o wzroście zapotrzebowania na usługi dla osób starszych, zapewnienia im bezpieczeństwa i godnej opieki w sytuacji ciężkiej, terminalnej choroby. Problematicznym staje się pozyskanie osób chcących opiekować się innymi. Osoby odrzucają propozycję pracy lub brak im cech osobowościowych, które pozwolą nam kierować tę osobę z pełną odpowiedzialnością w środowisko osoby starszej i chorej.
- Staramy się jak najdłużej zatrzymać osoby starsze w swoim środowisku, zapewnić im usługi opiekuńcze, pomoc pielęgniarstwa, opiekę hospicyjną, ale dla zachowania bezpieczeństwa, w ostateczności potrzeby zagwarantowania całodobowej opieki, decydujemy się na umieszczenie w placówce.

3) *Inne rodzaje świadczeń pieniężnych:*

- Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie ma **tendencje spadkowe** od 1395 w 2013 r. do 992 w 2014 r. W 2017r. było to 739 rodzin.
- Świadczenie pielęgnacyjne. W ostatnich 2 latach liczba ta była na podobnym poziomie, od 575 świadczeń w 2014r. do 577 w 2015 r. W 2017r. to tylko 460 świadczeń.
- Jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia dziecka. W analizowanych latach obserwuje się **tendencję nieznacznie wzrostową** z wartości 32 świadczeń w roku 2013 poprzez 37 świadczeń w roku 2014, aż do 51 w 2015 r. W 2017 r. spadek do 43 świadczeń.
- Jednorazową zapomogę z tyt. urodzenia dziecka w 2013 r. otrzymało 69 rodzin, w 2014 –aż 103, w 2015 94 rodziny. Natomiast w 2017roku to 92 świadczenia.
- Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka. **Widoczna tendencja spadkowa** od 1170 świadczeń w roku 2013 do 1026 świadczeń w roku 2015. Aż do 944 w 2017roku.
- Świadczenia alimentacyjne. Do 2015roku obserwowało się wsparcie **na tym samym poziomie. Ilość osób** otrzymujących świadczenie z funduszu alimentacyjnego z 60 w roku 2013 do 64 w roku 2014 i 2015. W 2017r. zmalało i wynosiło – 38.
- Na przestrzeni ostatnich lat nieznacznie wzrosło wsparcie w formie dodatków mieszkaniowych, z 44 do 60 osób.
- **Stypendia socjalne** dla uczniów i zasiłki szkolne. Liczba osób w latach 2012-2014 wskazuje na tendencję spadkową, w 2013 r.- 427 osób, w 2014 r. 413, a w 2015 r. 341 osób. W 2017r. to już 226 osób.
- Rodziny wielodzietne objęte korzystają z ulg i pomocy rzeczowej za pośrednictwem Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny i Lwóweckiej Karty Rodziny Wielodzietnej.

4) *Aktywność projektowo-konkursowa*

- W roku 2017 MGOPS brał udział w projekcie realizowanym przez PCKD w Poznaniu, w zakresie ankietowania, doradztwa dla osób zadłużonych.
- Ośrodek aktywnie uczestniczy w funkcjonowaniu Partnerstwa Lokalnego Ziemi Lwóweckiej, zapewniając organizacjom doradztwo merytoryczne i techniczne w przygotowywaniu projektów z FIO – poziom krajowy i regionalny, ASOS, MPiPS. Ponadto Ośrodek udziela organizacjom rekomendacji i chętnie staje się partnerem zapewniając wkład osobowy w projektach.

Wnioski końcowe:

1. Zdecydowana większość osób korzystających z pomocy społecznej wymaga wsparcia z powodu bezrobocia, niepełnosprawności, chorób, ubóstwa i niezaradności życiowej. **Zauważalny jest wzrost środowisk problematycznych dotyczący w szczególności osób, rodzin „napływowych” – wynajmujących w gminie mieszkania, osób młodych, zakładających rodziny bez umiejętności rozwiązywania problemów i radzenia sobie z obowiązkami domowymi oraz rodzin tzw. patchworkowych. Praca w tego rodzaju środowiskach wymaga stałej współpracy, dobrej komunikacji i wspólnych wizyt pracowników różnych służb.**

W latach 2008 – 2014 **Ośrodek aktywizował** osoby bezrobotne zapewniając im w ramach realizowanych projektów podniesienie kwalifikacji, zdobycie dodatkowych umiejętności i wejście na otwarty rynek pracy. Ponadto od 2014 r. **Ośrodek kieruje** osoby bezrobotne do Centrum Integracji Społecznej w Zgierzynce, z którym współpracujemy w kierunku aktywizacji osób nieaktywnych zawodowo. OPS prowadzi punkt ofert pracy, nieustannie mobilizując osoby nieaktywne do podjęcia pracy. Dzięki temu wprowadziliśmy bardzo dużą ilość klientów na otwarty rynek pracy, gdzie funkcjonują z powodzeniem, zapewniając rodzinie środki na utrzymanie. **Niepokojącym jest fakt częstego zatrudniania na część etatu lub bez umowy, przy odpowiednim jednak obecnym wynagrodzeniu, ale nie dającym zabezpieczenia na wypadek choroby, wypadku czy starości. Na ten rodzaj stosowanej praktyki niestety nie mamy wpływu poza motywowaniem i wskazywaniem na niewłaściwość sytuacji.**

Tendencje spadkowe w zakresie przyznawanych świadczeń i wydatkowanych środków świadczą o aktywizacji mieszkańców, poprawie ich sytuacji i utracie prawa do dalszego korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

2. Stan zdrowia korzystających z pomocy społecznej, o czym świadczy liczba osób korzystających z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, jest niepokojącym zjawiskiem. Długotrwała choroba w wielu przypadkach prowadzi do orzeczenia niepełnosprawności, co przekłada się na ilość wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków stałych, ponieważ w większości wypłacane są z powodu niezdolności do pracy, a nie z tytułu wieku emerytalnego. Doraźne działania są podejmowane w gminie w ramach programów zdrowotnych, dożywiania, zasiłków na leki, rzadziej na sprzęt ortopedyczny. **Organizacje pozarządowe** w ramach realizowanych projektów podejmują wszelkie formy aktywizacji mieszkańców w tym zajęcia sportowe, ruchowe, taneczne, szkolenia i spotkania z lekarzami.

W gminie brak gabinetów rehabilitacji, zajęć dla osób chorych, starszych, brak placówek wsparcia dziennego. W nieodległej przyszłości nieodzownym będzie stworzenie placówki wsparcia dziennego dla seniorów.

3. Rodziny niepełne oraz wielodzietne (potrzeba ochrony macierzyństwa), ze szczególnym uwzględnieniem rodzin niepełnych, dysfunkcyjnych, wymagają wsparcia ze strony pomocy społecznej. W gminie realizowany jest Gminny Program Wspierania Rodziny, Karta dużej rodziny, stypendia, zwolnienia częściowe z opłat, dożywianie w szkołach i przedszkolach, dostępność placówek opiekuńczych w tym żłobka.

4. Ze względu na proces starzenia się mieszkańców Gminy oraz tendencje wzrostowe liczby osób niepełnosprawnych oraz z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby należy liczyć się z rosnącym zwiększeniem zapotrzebowania na usługi opiekuńcze świadczone na terenie Gminy oraz ze zwiększeniem środków przeznaczonych na opłacanie pobytów w domach pomocy społecznej. W procesie starzenia się społeczeństwa oraz wyludniania się gminy, zachęcanie ludzi młodych i stwarzanie im korzystnych możliwości do osiedlania się

w gminie, może mieć istotne znaczenie w procesie przeciwdziałającym tej problematycznej sytuacji.

6. W latach 2013-2015, corocznie 15 rodzin korzystało z wsparcia asystenta rodziny. Były to rodziny, które nie radziły sobie w funkcjonowaniu w społeczeństwie. Wsparcie przez asystenta rodziny polega na ustawicznym czuwaniu nad prawidłowym pełnieniem funkcji rodzicielskich i wypełnianiu obowiązków względem dzieci. Ograniczone możliwości finansowe nie pozwalają na zatrudnienia asystenta. Z uwagi na malejącą ilość klientów pomocy społecznej, rolę i wsparcie asystenta przejęli i realizują pracownicy socjalni w ramach swoich zadań w rejonach opiekuńczych. W naszej ocenie jest to racjonalne rozwiązanie.

7. W obszarze wzrastającego problemu bezdomności **Ośrodek realizuje** Gminny program rozwiązywania problemu bezdomności, w ramach którego realizowane są różne formy wsparcia. Ośrodek posiada zawarte w 2013 roku umowy z Domami wspólnoty dla osób bezdomnych pozwalające na wspieranie finansowe mieszkańców w nich przebywających.

8. W obszarze problemu przemocy w rodzinach, **Ośrodek realizuje** Gminny program przeciwdziałania przemocy. Ponadto w gminie działa Zespół Interdyscyplinarny, punkt Informacyjno - Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym oraz zespół wsparcia rodziny w OPS, które podejmują wszelkie formy wsparcia i nadzoru względem rodzin, gdzie doszło do aktów przemocy.

9. Gmina w sposób sprawny zapewnia codziennie dzieciom i młodzieży dowóz do szkół oraz placówek specjalistycznego kształcenia.

10. W sposób sprawny Gmina zapewnia mieszkańcom potrzeby w obszarze edukacji, kultury, sportu na dobrym poziomie. Corocznie ogłaszany jest konkurs dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w sferze publicznej, dzięki czemu realizowane są dodatkowe działania w sferze edukacji, kultury, turystyki i sportu dla wszystkich grup społecznych. Zapewniono dostęp do wody i kanalizacji i odbioru odpadów.

Wzrasta także ilość budowanych przez prywatnych inwestorów mieszkań na wynajem lub sprzedaż. W gminie już 200 odbiorców ma zapewniony sprzęt i dostęp do internetu szerokopasmowego.

11. Dostrzeganym utrudnieniem dla mieszkańców jest niski standard świadczonych usług zdrowotnych, brak lekarzy specjalistów, brak gabinetu rehabilitacyjnego i obecnie odległość placówki medycznej od centrum miasta. Oczekiwaniem rozwiązaniem byłoby utworzenie konkurencyjnej spółki, jednak nie leży to w kompetencjach gminy.

Reasumując wielkości zasobów pomocy społecznej oraz stopień realizacji jej zadań, biorąc pod uwagę posiadane środki finansowe do dyspozycji, należy uznać **stan zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy za dobry**.

Realizując różne zadania i usługi na rzecz mieszkańców, należy zwrócić szczególną uwagę na dalszy rozwój działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji mieszkańców w życiu społecznym oraz rozwijanie zintegrowanego, lokalnego systemu wsparcia na rzecz osób i grup społecznych zagrożonych marginalizacją.

Przydatne nadal będzie budowanie partnerstw projektowych w różnych obszarach społecznych, aktywizacja, współpraca z organizacjami pozarządowymi, realizacja różnorodnych projektów umożliwiająca wzmacnianie kapitału społecznego i zrównoważony rozwój gminy. Stopień przygotowania i zaangażowania instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych w realizację różnych projektów, programów, inicjatyw lokalnych w gminie jest bardzo wysoki. Pod względem aktywności mieszkańców, ich zrzeszania się i podejmowania przez nich samodzielnych inicjatyw, Gmina Lwówek wyróżnia się na tle

innych gmin, nie tylko w województwie. Dobrą praktyką jest umiejętne wykorzystywanie funduszy sołeckich, aktywny udział w programach odnowy wsi.

Ośrodek jest liderem Partnerstwa Lokalnego Ziemi Lwóweckiej, stanowiącego płaszczyznę współpracy podmiotów różnych sektorów w gminie. To usprawnia komunikację, dialog społeczny, aktywizację i współodpowiedzialność w kierunku rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.